

Lainvastaisten tekojen toimintamalli

Kaakkois-Suomen poliisilaitos

ANKKURITOIMINTA & lainvastaisiin tekoihin puuttuminen

TOIMINTAMALLI

- Etelä-Karjalassa puututaan **alle 15-vuotiaiden lainvastaisiin tekoihin toimintamallilla**, jossa alle 15-vuotiaille rikolliseen tekoon syyllistyneille pyritään järjestämään ankkuripuhutus.
- Toimintamallissa ovat mukana Etelä-Karjalan hyvinvointialue (Ekhva), poliisin ja koulujen edustajat.

TEOT

- Kiusaamiseksi kutsutut lainvastaaiset teot ovat tahallisia, jotka täyttävät lähes aina jonkin rikoksen tunnusmerkistön.

VASTUU

- Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa ikänsä takia, mutta korvausvastuu hänellä kuitenkin on aiheuttamastaan vahingosta. Tekojen vakavuutta on kuvattava niiden oikeilla rikosnimikkeillä ja tekotavoilla.

Ilmoitusvelvollisuuden täyttyminen & ilmoitusalttius

HARKINTAVALTA

- Virkatoimintaan kuuluu **harkintavallan** käyttäminen.

Tavanomaiset, vähäiset kahnaukset lasten välillä, joihin puututaan koulujen tukitoimilla ja/tai perusopetuslain ojentamis- ja kurinpidollisilla toimilla, eivät aiheuta ilmoitusvelvollisuutta poliisille.

Huom!

- Ilmoitusvelvollisuutta pohdittaessa on aina syytä huomioida **lapsen ikä ja kehitystaso**.
- **Lastensuojelulain 25§ mukaisesti** lasten ja nuorten kanssa työskentelevien on tehtävä rikosilmoitus poliisille tietoon tulleesta lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai henkeen ja terveyteen kohdistuneesta rikoksesta, josta voi seurata kaksi vuotta vankeutta. Epäselvissä tilanteissa konsultoidaan viranomaisia (ennalta estävän toiminnan poliisi, nuorten oikeusedustus, lastensuojelu). Yhteystiedot viimeisellä sivulla.

ANKKURITOIMINTA & 1.- 3. luokkalaiset

TOIMINTAMALLI

- Lähtökohtaisesti 1-3 luokkalaisten rikollisia tekoja ei käsitellä ankkuritapaamisissa. Kouluilla on keinoja asioiden selvittämiseen ja niiden käsittelyyn.
- Koulujen harkitessa kuitenkin rikosilmoituksen tekemistä 1-3 luokan oppilaasta **on hyvä arvioida oppilaan ikää, kehitystasoa ja mahdollisia erityisvaikeuksia sosiaalisissa suhteissa ja käyttäytymisessä.**

Huom!

- Tekoa on myöskin hyvä arvioida laajemmin, liittyykö tekoon esim. pidempään jatkunutta toiselle vahingollista toimintaa (kiusaamista) tai kahdenkeskistä pidempään jatkunutta kärhämää, edeltääkö välittömästi ennen tekoa toisen myötävaikutus tapahtumaan.
- **Tarvittaessa matalalla kynnyksellä lastensuojeluilmoitus.**

ANKKURITOIMINTA & Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen

KOULUN TOIMINTA

- Koulussa selvitetään tilanne (Lainvastaisten tekojen toimintamallin mukainen prosessi huomioiden)
- Mahdollinen konsultaatio
- Jos koulun toimintamalli ei ole riittävä, tehdään lastensuojeluilmoitus ja tarvittaessa myös rikosilmoitus
- Koulu voi ohjata selvät korvausasiat suoraan sovittelutoimistoon.

LASTENSUOJELU-ILMOITUS / RIKOSILMOITUS

- Yhteydenotto puhelimitse huoltajiin ilmoituksen teosta. Ilmoituksessa tulee olla tarkat tiedot tapahtumasta ja muut tarvittavat tiedot
- Ilmoituksessa tulee olla huoltajien yhteystiedot

ASIAN VIREILLETULO / ILMOITUS

- Asia otetaan käsittelyyn nuorten oikeusedustajan ja EET-poliisin toimesta
- Sovitaan asianosaisten ja huoltajien kanssa tapaaminen, johon tulevat nuorten oikeusedustaja, EET-poliisi sekä tarvittaessa koulun edustaja ja/tai muita viranomaisia tarpeen mukaan.

ANKKURITOIMINTAMALLI

- Tapahtumaa selvitetään asianosaisten kanssa ja keskustellaan mahdollisista seuraamuksista.
- Tarvittaessa ohjataan Ekhvan palveluihin tai sovittelutoimistoon, sovitaan seurannasta ja päätetään prosessi.

Kiusaaminen / rikos

KIUSAAMINEN

Kiusaamiseksi mielletään runsas joukko tekoja, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Teot ovat vakavia eikä niitä saa väheksyä. Tällaisia tekoja ovat esim. eristäminen, vähättely, aliarvioiminen, nimittely, yllyttäminen itsemurhaan sekä erilaiset ilmeet, eleet ja merkit, joilla halvennetaan toista. Tällöin puhutaan henkisestä väkivallasta.

Mainitut teot vaarantavat helposti lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen ja niistä voidaan lastensuojelulain velvoittamana tehdä lastensuojeluilmoitus. Henkinen väkivalta voi joissain tapauksissa täyttää RL 21§ pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Kun kyse on lapsista ja nuorista, on oleellista tunnistaa onko kyseessä tahallinen teko vai vahinko. Leikki vs. rikos. Esimerkiksi leikki- tai pelitilanteiden fyysisessä kontaktissa ei ole aina kyse pahoinpitelystä.

Yleisimpiä oppilaitoksissa tapahtuvia LAINVASTAISIA TEKOJA 1/3

Pahoinpitely

Lainvastainen teko, joka täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas lyö tai potkii toista, kaataa toisen maahan, työntää toisen päin seinää, puree, raapii, vetää toista hiuksista tai muuten aiheuttaa toiselle kipua tai vamman, taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä. RL 21:5§

Varkaus tai näpistys

Lainvastainen teko, joka täyttää varkauden tai näpistyksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas anastaa toisen omaisuutta. RL 28:1 ja 3§

Vahingonteko

Lainvastainen teko, joka täyttää vahingonteon tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas rikkoo tahallaan toisen omaisuutta tai aiheuttaa niin ikään tahallaan muutoin omaisuusvahingon. RL 35:1§

Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapito

Lainvastainen teko, joka täyttää toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidon tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas pitää hallussaan esimerkiksi teräasetta, patukkaa tai muuta vastaavaa astalaa. RL 41:6§

Laiton uhkaus

Lainvastainen teko, joka täyttää laittoman uhkauksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas uhkaa toisen henkeä tai terveyttä rikoksella ja uhkauksen perusteella uhattu kokee oman turvallisuutensa tai omaisuutensa olevan vakavassa vaarassa. RL 25:7§

Yleisimpiä oppilaitoksissa tapahtuvia LAINVASTAISIA TEKOJA 2/3

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen

Lainvastainen teko, joka täyttää yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas julkaisee toisesta sosiaalisessa mediassa halventavia tai pilkkaavia kuvia tai muita tietoja tai muulla tavoin julkaisee sellaisia suuren joukon tietoon. RL 24:8§

Kunnianloukkaus

Lainvastainen teko, joka täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas levittää julkisesti perätöntä tietoa, joka on omiaan aiheuttamaan toiselle vahinkoa, kärsimystä tai muuten halventaa häntä taikka muuten julkisesti halventaa toista. RL 24:9§

Viestintäsalaisuuden loukkaus

Lainvastainen teko, joka täyttää viestintäsalaisuuden loukkauksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas avaa luvatta toisen matkapuhelimen tai tietokoneen ja hankkii tietoa niissä olevista viesteistä, kuvista tai muusta materiaalista. RL 38:3§

Identiteettivarkaus

Lainvastainen teko, joka täyttää identiteettivarkauden tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas esiintyy toisen matkapuhelimella tai nettiosoitteella tämän tiedoilla keskusteluryhmissä tai muissa vastaavissa foorumeissa. RL 38:9a§

Yleisimpiä oppilaitoksissa tapahtuvia LAINVASTAISIA TEKOJA 3/3

Viestintärauhan rikkominen

Lainvastainen teko, joka täyttää viestintärauhan rikkomisen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas häirintätarkoituksessa, vastoin toisen tahtoa soittaa tai lähettää lukuisia viestejä tälle, tilaa pilapuheluita tai muutoin merkittävästi häiritsee sähköisten viestinten kautta. RL 24:1a§

Salakuuntelu

Lainvastainen teko, joka täyttää salakuuntelun tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas tallentaa salaa sellaisia toisten keskusteluja, jotka eivät ole tarkoitettu hänen tietoonsa, eivätkä puhujat ole voineet olettaa ulkopuolisten kuulevan heidän puheitaan. RL 24:5§

Salakatselu

Lainvastainen teko, joka täyttää salakatselun tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas kuvaa salaa henkilöä koulussa, käymälässä, pukuhuoneessa tai muussa vastaavassa paikassa kuvattavan yksityisyyttä loukaten. RL 24:6§

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen

Lainvastainen teko, joka täyttää virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön on kyseessä mm. silloin, kun oppilas lyö tai kohdistaa muuta vastaavaa väkivaltaa virkamiehen suojaa nauttivaan oppilaitoksen henkilöstöön. RL 16:1§

PÄIHTEET

ALKOHOLI & NIKOTIINITUOTTEET

- Oppilas pitää hallussaan tai käyttää oppilaitoksen alueella alkoholi – tai nikotiinituotteita. Toiminta oppilaitoksen ja Ekhva:n päihdemallin mukaisesti.
- Mikäli viitteitä alkoholi- tai nikotiinituotteiden myymisestä tai välittämisestä, konsultoi tarvittaessa poliisia.

Tarvittaessa LASTENSUOJELUILMOITUS

HUUMAUSAINHEET

- Oppilas pitää hallussaan, käyttää, myy tai välittää oppilaitoksen alueella huumausaineita tai huumeiksi luokiteltavia lääkeaineita. Kyseessä huumausaineen käyttörikos.

**AINA RIKOSILMOITUS JA
LASTENSUOJELUILMOITUS**

Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen

YHTEENVETO

 Koulun toimet

Ensisijainen puuttuminen koulun tukitoimin ja perusopetuslain ojentamis- ja kurinpidollisten toimien mukaan.

 Konsultoi

Konsultointi matalalla kynnyksellä.

 LS-ilmoitus

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen matalalla kynnyksellä.

 Sovittelu

Sovittelutoimiston palvelujen hyödyntäminen.

 112

Akuutit hätätilanteet 112.

Viranomaiset Etelä-Karjalassa

YHTEYSTIEDOT

POLIISI

Ennalta estävän toiminnan poliisit

Konsultointi (alle 15v.) lasten ja nuorten asioissa

→ ennaltaestava.kaakkois-suomi@poliisi.fi

- vanhempi konstaapeli Laura Heikkinen
puh. 0295 437 158
- vanhempi konstaapeli Roosa Pakarinen
puh. 0259 437 157
- ylikonstaapeli Sanna Lautamatti
puh. 0295 435 612

RIKOSKESKUSTELUT, ANKKURITOIMINTA

- Nuorten oikeusedustaja Sari Suikkanen
puh. 040 709 9334, (Imatra, Parikkala,
Rautjärvi, Ruokolahti)
- Nuorten oikeusedustaja Maija Ström-Ripatti
puh. 0400 815 326, (Lappeenranta, Lemi,
Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari)
- Poliisilaitoksen sosiaaliohjaaja
puh. 040 865 6907
- Kymi-Saimaan sovittelutoimisto
→ kymi-saimaa@sovittelu.fi